

12. Парунова Ю.Д. Место и роль ценностей в механизме социализации / Парунова Ю.Д. // Культура народов Причерноморья. – 2004. – №55. – Т.2. – С.36-40.

13. Руднева Е.Л. Ценностные ориентации студенческой молодежи / Руднева Е.Л. // Педагогика, психология та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Х., 2002. – №13. – С.81-88.

14. Сугрובה Ю.Ю. К вопросу о типологизации ценностных ориентаций в молодежной культуре / Сугрובה Ю.Ю. // Культура народов Причерноморья. – 2002. – №36. – С.260-261.

15. Яницкий О.Н. Экологический риск и его политическая интерпретация / Яницкий О.Н. // Социология и социальная антропология. – 2002. – Т.5. – №1. – С.26-42.

Науменко Г.Г. Экологическая культура как интегрирующее средство формирования гуманистических ценностей

Экологическая культура рассматривается как средство формирования гуманистических ценностей молодежи с точки зрения философских оснований образовательного процесса в средних и высших учебных заведениях.

Ключевые слова: экология, культура, ценности, философия образования.

Naumenko, G.G. Environmental culture as means of integration of humanitarian values formation

An environmental culture is considered as means of formation of humanitarian values of the youth taking into consideration the contemporary philosophic principles of the educational process in the secondary and higher education institutions.

Key words: ecology, a culture, values, philosophy of education.

УДК 165.12:930.1:141.7

Вашкевич В.М.

Особливості та пріоритети сприйняття історії сучасною молоддю

Висвітлюється механізм здобуття молоддю досвіду, що сприяє розвитку соціально позитивної особистості. Зроблено висновок, що критерієм визначення соціально пріоритетного знання, що передається молоді від старших поколінь, виступає науковість.

Ключові слова: історична свідомість, науковість, молодь, особистість.

Для України її минуле, сьогоднішня і майбутнє – це поки ще тільки можливість. Без своєї актуалізації у певних поколіннях молодих українців, які беруть на себе відповідальність за долю країни, ця можливість може так ніколи і не реалізуватися. Завдання філософії в цьому випадку – продукувати потенційні історичні можливості самореалізації індивіда в умовах і у зв'язку з нашим конкретним соціумом, відкриття для молоді культуровідповідних форм його сприйняття і можливості відбутися у світі тільки разом зі своїм поколінням і своєю країною. Якщо усе це не знайде свого ґрунту, то вся українська культура стане культурою минулого.

Українська молодь як «протестне покоління» заявила про себе ще на початку 90-х років минулого століття. Однак, незважаючи на прагнення до активного вираження власної життєвої позиції, значна її частина ще й дотепер перебуває в стані своєрідної «соціальної летаргії». Як пише учитель Микола Аверін, «Ніхто з нас, «інженерів людських душ», не повинен забувати, що сучасна школа має справу з унікальним біосоціальним явищем – людиною, обдарованою від природи великими інтелектуальними, морально-вольовими та фізичними можливостями, а також високим рівнем здатності до їх реалізації. Не можна забувати й того, що вихолощення навчально-виховного процесу, відсутність у ньому бодай елементарного курсу людинознавства, який навчав би молодих людей основ раціональної самоорганізації та продуктивної самореалізації особистості, унеможливають втілення в життя їхніх власних потенційних спроможностей. Незнання самої себе, базових уявлень про людську істоту, принципів та способів цивілізованого існування веде до появи в юній особистості спектра асоціальних явищ, провокує виникнення в ній домінант зла над добром, агресивності над миролюбністю, жорстокості над милосердям, страху над сміливістю, неробства над працелюбністю, нарешті – звироднілості над самодостатністю. Ось чому подальший розвиток нашої системи освіти має забезпечити не так усілякі «формування», як опанування учнем, студентом пріоритету над самим собою: відкрити у собі Людину»[1].

Щодо особливостей буття молоді в сучасному освітньому просторі, то слід відзначити насамперед, притаманний для нього *розпад багатьох компонентів і самої структури виховного процесу* – зруйнована позиція відповідального ставлення дорослого співтовариства до дитинства. Проблемою є те, що до мінімуму звелися особистісні контакти дорослих і дітей. Батьківське піклування проявляється зазвичай у тому, щоб одягнути, нагодувати, влаштувати в престижну школу, тобто піклування реалізується лише на споживацькому рівні.

В суспільстві, що лібералізується, позиція дорослих відзначається почуттям відчуженості і безпорадності: з одного боку, батьки, вчителі, педагоги розводять руками, мовляв нічого неможливо з дітьми вдіяти; а з другого – дітям все дозволяється. Звичайно подібний стан панує не скрізь. Але загалом у дорослому соціумі *відсутня ефективно діюча система моральних норм*, яка встановлюється дорослим співтовариством стосовно дитинства. Все це відбилося на характері дитинства в цілому. Відбулася інтенсивна примітивізація свідомості дітей. Відзначається зростання цинізму, егоїзму, грубості, жорстокості, агресивності в молодіжному середовищі. Якраз ці негативні надбання викликають сьогодні особливе занепокоєння. Широкі маси підлітків і юнаків охопила відверто накопичувальна, хижацька ідеологія. Отримання капіталу за будь-яку ціну стало для більшості молодих людей визначальним мотивом їх діяльності. Та ще й засоби масової інформації підводять під це ідеологічну базу, посилюючись на закони ринку.

Загострюється суперечність між переважаючим визнанням людини як самоцінності і ставленням до неї як до засобу у речовій, нелюдській формі існування. В основі речових відносин лежить маніпуляція людиною людиною. Форми такої маніпуляції у молодіжному середовищі можуть бути різними: це – диктат, контроль, підкорення, тиск, осуд, лестощі, підлабузництво тощо. За допомогою подібних засобів сучасна молодь намагається задовольнити свої вузькопрагматичні цілі. У молодіжному середовищі речові відносини нині мають місце навіть і в таких інтимно-особистісних взаєминах як любов, дружба, внутрішньосімейні стосунки, руйнуючи і нівелюючи їх духовну сутність.

Не сприяє поліпшенню справи національного виховання молоді і тенденція, сутність якої полягає у *розриві з теперішнім заради майбутнього*, яке вбачається переважно в його «вестернізованому» варіанті. Байдуже, у чому проявляється ця тенденція – у великій кількості англомовних вивісок, в імпортованих релігійних конфесіях чи в примноженні шоу, шлягерів, конкурсів краси, відповідної теле- і кінопродукції – основою її залишається сучасний західний струмінь антиінтелектуального футуризму, розрив з культурними традиціями минулого, яке огульно заперечується. Велика кількість молодих людей, вибираючи своє місце в суспільстві, орієнтується на спрощений, примітивний соціальний світ. Вікові досягнення культури для них немовби не існують і *на зміну скомпрометованому і зраженому колективізму приходить зоологічний індивідуалізм*.

Як свідчать соціологічні дослідження, проведені серед української молоді, за рівнем важливості серед цінностей трудової діяльності на перше місце в молодіжному середовищі вийшов чинник високої оплати праці. Далі за значенням – цікава робота, можливості чогось досягти, «просунутися службовими сходами» та проявляти ініціативу. У поглядах на важливі аспекти виконуваної роботи виявляється й більш прагматичний

підхід молодих людей – важливішими стають зручні години роботи, її відповідність здібностям, тривала відпустка тощо. Молодь, порівняно зі старшим поколінням, толерантніше ставиться до того, що працювати необов'язково, якщо людина не прагне до цього. Водночас молодь вважає за справедливе диференційований підхід до оплати праці, коли одна й та сама робота, виконана швидше, ефективніше та надійніше, має оплачуватись у більшому розмірі[2].

Слід також звернути увагу на факт збереження схильності значної частини молоді до еміграції з України. Таке прагнення притаманне молодим людям, які мають різні професії і розраховують на покращення можливостей для працевлаштування, одержання достойної зарплати, задоволення творчих амбіцій. Більшість українських студентів пов'язують своє майбутнє з комерційною діяльністю, не довіряють політикам, хочуть досконали знати іноземні мови та мріють виїхати за кордон або тимчасово, або назавжди. Такими є результати соціологічного дослідження українського студентства, яке проводив 2008 року Державний інститут розвитку сім'ї та молоді.

Подібні дослідження інститут проводить уже чотирнадцять років, однак українське студентство – найбільш ресурсну і креативну частину суспільства – досліджували вперше, як розповів директор інституту Андрій Мішин. Результати дослідження підготовлені для Президента, Уряду та Верховної Ради, аби можновладці проаналізували стан справ у молодіжній політиці, адже нині в українських вузах навчається понад 2,5 мільйонів студентів. Нині в Україні найбільш популярними є економічні та інженерно-технічні спеціальності: їх опановують майже 40 відсотків українських студентів. Результати дослідження свідчать, що молоді люди обирали майбутню професію, орієнтуючись на те, що можна буде в подальшому успішно працевлаштуватися та мати кар'єрний ріст. Водночас 50 відсотків опитаних не певні, чи знайдуть роботу по закінченню вузу. У цьому молодь розраховує в першу чергу на себе і найменше покладається на центри зайнятості.

Майже 30 відсотків українських студентів планують назавжди покинути Україну після навчання через матеріальні негаразди або через те, що не можуть повністю себе реалізувати на батьківщині, а ще 25 відсотків хотіли б поїхати на заробітки за кордон. Найбільше студентів приваблює Великобританія, США та Німеччина.

Своїми моральними орієнтирами українські студенти називають здоров'я, сімейне та матеріальне благополуччя, економічну незалежність та особисту свободу. Більшість з них засуджують торгівлю людьми, сексуальні домагання, самогубство, вживання наркотиків та відмову від новонароджених дітей.

66 відсотків опитаних молодих людей є віруючими. Тому велика кількість їх довіряє церковнослужителям, а ще – співробітникам Служби безпеки України та військовим. Дані дослідження підтверджують, здебільшого молодь не цікавиться політикою, однак екологічний напрям політичних ідей їм найближчий. Вони готові йти на пікети, якщо погіршиться рівень життя їхніх сімей[3].

Економічна криза 2008 року боляче вдарила по українцях. 77,1% респондентів заявили, що вони вже відчули на собі її наслідки. 80,6% респондентів хвилює зростання цін на товари і послуги. 43,4% жаліються на низькі прибутки і на брак грошей. Політична ситуація в країні – на

цьому тлі – хвилює лише 20% респондентів. 48,2% респондентів вважають, що їм потрібна соціальна допомога з боку держави. Проте 37,4% заявляють, що обійдуться самотужки. На реальну підтримку з боку держави в кризовій ситуації розраховують лише 24,6% респондентів. 52,4% є реалістами – вони будуть розраховувати тільки на себе. 43,8% вірять, що їх не залишать в біді родичі і знайомі. 11% респондентів ні на кого не розраховують і готові скласти руки перед загрозою кризи. 62,2% вважають, що криза може призвести до серйозних політичних та економічних потрясінь в країні, при цьому 38% респондентів готові вийти на вулицю, захищаючи свої права[4].

Українське суспільство нині усе більше лібералізується. Однією з основоположних цінностей лібералізму є ідея самоцінності індивіда та його особистої відповідальності за свої вчинки, відповідальності перед своєю совістю за об'єктивне сприйняття історії свого народу та національних цінностей, забезпечення індивідуальної свободи, що ґрунтується на фундаментальній ідеї етичного індивідуалізму. З цього погляду українська молодь ще не наблизилась до універсальних ліберально-демократичних норм, оскільки вона досі обирає між різними ідеологічними орієнтаціями. Але якщо в суспільстві не будуть забезпечені права й свобода людини, коли власна гідність не буде виступати моральним критерієм поведінки власної і ставлення до гідності інших, коли ми не усвідомимо, що гідність кожної окремої людини є гарантією державного суверенітету загалом, годі сподіватись на торжество соціальної справедливості в українському суспільстві. В протилежному випадку, соціальна справедливість залишиться лише черговим міфом.

Як підкреслює З.Бжезінський, інтелект, що втілювався в науці, справді допоміг змінити світ на краще. ХХ століття стало свідком безпрецедентних наукових проривів у сферах, що мають безпосереднє відношення до фізичного існування людини: у медицині, харчуванні, засобах зв'язку. Лихо епідемій, дитячої смертності, вразливості до різних хвороб вже не було таким страхітливим, як раніше. У багатьох частинах світу тривалість людського життя зросла на 30-50 відсотків. Нові відкриття в хірургії та в методах лікування загалом, а також ривок у космос по-новому окреслили межі людських можливостей. На жаль, цьому прогресу не відповідав рівень моралі, і найбільшого банкрутства у ХХ столітті зазнала політика.

Крім цього, ХХ століття виявилось найкривавішим і найненависнішим для людства періодом політики примар і страхітливих убивств. Жорстокість у небачених масштабах стала знаряддям державної політики, а смерть – «товаром масового виробництва». *Контраст між науковим потенціалом, що міг служити добру, і злом, яке заподіяла політика, шокує.* Ніколи раніше вбивства не чинили з таким розмахом, ніколи раніше вони не поглинали стільки людських життів, ніколи раніше до душогубства методично не докладалися стільки зусиль задля досягнення зухвалих, безглузких цілей.

Молодь не просто спостерігає за усіма цими процесами. Вона є безпосереднім учасником усього того, що відбувається у світі. Але об'єктивний інтерес до історії свого народу у молоді не завжди підкріплений достатнім історичним світорозумінням. З одного боку, молоді люди часто ще використовують старі погляди, стереотипи, оцінки минулого, які вони засвоїли, сидячи за шкільною партою. А з другого – молодь часом з недовірою ставиться до професійних істориків, пов'язуючи з ними ціле-

спрямовану деформацію репрезентації історичного минулого України. Молодим потрібен деякий час для осмислення історичних подій, подолання психологічного бар'єру, догм і стереотипів історичного мислення. Крім того, молоді притаманна тенденція до обмеження історичної думки лише критикою минулого, спробою звести історію суспільства до помилок і прорахунків, до суб'єктивних і волонтаристських дій, свавілля ворогів та недругів. А це неминуче веде до відступу від історичної об'єктивності.

Отже, свідомість молоді сьогодні продовжує перебувати в полоні стереотипів минулого. Як підкреслює Умберто Еко, «всі релігійні війни, які закривавлювали світ протягом століть, були породжені пристрастями та прислужували спрощеним протиставленням: Ми і Решта, Добрі і Злі, Білі і Чорні. Так, західна культура була багатою (не лише сьогоднішні Просвітники, але набагато раніше, в епоху коли францисканець Роджер Бекон закликав плекати мови, бо, мовляв, так само як «невірні», ми маємо до вивчення ті ж самі речі) і тому, що вона намагалася піддати світлу пошуків та критичному розумові «розірваність» згубних спрощень».

Звичайно, так було не завжди: як Гітлер, що палив книжки, ув'язнював «дегенероване» мистецтво, нищив «нижчі» раси, чи фашизм, – вони примушували мене в школі співати «Боже, прокляни англійців», тому, що вони є «народом, який їсть п'ять разів у день», тобто є неповноцінними ненажерями порівняно з поміркованими спартанськими італійцями, але це все факти, приналежні західній культурі.

Однак для нашого обговорення з молоддю це найкращі аспекти західної культури, в усякому разі, якщо ми не бажаємо нових вєж, що обвалюються: це стане зрозумілішим в ті часи, що прийдуть після нас»[5].

Водночас у свідомості сучасної української молоді відбувається переоцінка деяких аспектів розвитку вітчизняної історії. Зокрема, досить важливою виявляється морально-етична складова в оцінці, наприклад, подій 1932-33 років або Волинських подій 1943-44 років, які залишаються поки що «на маргінесі» молодіжної свідомості[6]. На допомогу історикам, як вважає Сергій Махун, повинні прийти психологи і філософи, але аж ніяк не політики.

«...Кожен народ має право на боротьбу з тиранією і має право підняти проти неї зброю, – відзначив член-кореспондент НАН України Мирослав Попович. – Але не можна при цьому робити військового злочину. Бо військові злочинці були у будь-якому мундирі і в будь-якій армії й мають отримати покарання... Ми вирішуємо не автоматично, нас не веде якась невідома сила. Вирішуємо самі і маємо ж нести відповідальність за свої рішення. Але ще більшого значення набуває та справжня будова психіки людини, яка і може зумовити спектр доступних для цієї людини рішень»[6].

Тому саме молодь повинна зрозуміти, що нині потрібна добра воля, бажання сприйняти аргументи іншої сторони. Безперечно, разом із позитивними аспектами вона може пізнати і чимало сумних дат нашої спільної україно-російської та україно-польської історії. Але цього не слід боятися, бо саме завдяки такому біполярному сприйняттю історії молоде покоління має зрозуміти, що і українцям, і полякам, і росіянам треба беззастережно засудити обопільне насильство та усунути можливість будь-яких політичних спекуляцій. І робити ці кроки треба виключно на обопільних засадах, оскільки егоїстичні помисли в цьому випадку є зовсім недоречними.

Хоча молоді, як правило, і притаманні егоїстичні бажання, усвідомлення нею різних сторін історичного розвитку суспільства все більше переконує її в тому, що *сенса існування полягає в служінні іншим людям. Засвоюючи історію, молодь повинна обов'язково замислюватися над тим, чим для неї важливі інші люди, а відтак, бути толерантною у своїх думках і вчинках.* Толерантність у цьому випадку виявляється способом дій (поведінки), спроможним утримати конфліктуючі сторони від актуального насильства, тобто свідомим творенням ситуації толерантності. Адже толерантність, зазвичай, розглядається на тлі загальної стратегії, спрямованої на раціональне подолання зіткнення сил у разі конфлікту. В основі такого сприйняття ситуації толерантності ще криється надія подолати конфлікт самотриманням, в тому числі колективним – раціонально-вольовим.

Таку надію уможливорює обов'язкове припущення, на яке варто вказати. Це самоочевидне розуміння того, що існує загальний владно-правовий інститут (традиційно це була держава, у сьогоднішньому розумінні це може бути система колективної безпеки, військово-політичний блок тощо), у силових межах якого культурно-політичні розходження не загрожують громадянському миру. Подібні класичні визначення толерантності спираються на передумову існування *універсальної силової основи*, акумульованої в певних державних інституціях і спроможної стримувати конфлікт світоглядів у стані взаємостерпимості.

Якраз тому толерантність, якщо говорити про її наявні визначення, є не лише суб'єктивною терпимістю до всього інакшого в сенсі чужих поглядів та вірувань. Толерантність передбачає практичну дію для стримування ідіосинкразії щодо чужого. Толерантність завжди є мірою активного контролю над власними діями.

Хоча засади життєдіяльності суспільства за останні десятиліття значною мірою змінилися, однак існування молоді в ньому залишається подвійним: з одного боку, розширюється приватний сектор і підсилюється індивідуалізація, з другого – підривається система соціального контролю, що породжує відчуття безконтрольності, уседозволеності, нестабільності.

Досить дивно на тлі вище вказаних гострих соціально-економічних проблем видається притаманна сучасній молоді психологічна інерція, звичність *сприйняття історії в позитивно оцінюваних категоріях «боротьби» й «конфлікту»*, яке, на думку авторитетного вітчизняного історика Наталії Яковенко, не тільки перешкоджає денонсації упереджень і фобій, властивих українському (як і всякому іншому) національному міфіві, а навпаки – примножує їх примітивною агітаційністю «на користь» свого народу – наймудрішого, найсправедливішого, найрозумнішого, найскривдженішого[7].

Тому навряд чи варто дивуватися, що молодіжне сприйняття історії ґрунтується на *подвійному еталоні моральної відповідальності*: «нашим» – можна, «їхнім» – ні! Він однаково прикладний і до козацьких походів по здобич, і до перипетій Хмельниччини та Руїни, і до Коліївщини та сумної історії ХХ ст. Як справедливо твердить Н.Яковенко, до того часу, поки подвійний еталон зберігатиме силу – годі говорити про гуманізацію історичної (та вочевидь, й не тільки історичної) свідомості молоді.

Реалістичне переживання молоддю історії – це тверезе ставлення до того, що відбувалося й відбувається, до нових потреб та інтересів. Існування минулого визнається, але відбувається повне «розотожнення»

з власною особистою історією життя. Таке переживання, в кращому разі, утримує особистість від деградації. Ціннісне переживання повністю визнає існування критичної життєвої ситуації, але сприяє активній участі в творенні нового з урахуванням того, що було, орієнтує особистість на самозаглиблення та самопізнання. А ось творче переживання молоддю історії – це свідомий і зібраний пошук виходу з обставин, що сформувалися. Молода людина або продовжує жити, але інакше (з новим сенсом), або відкриває зовсім нову сторінку життя, втілюючи свої потенційні можливості, які раніше не мала змоги реалізувати. Лише два останні типи переживань перетворюють руйнівні вихори кризи на рушійні сили творчості, сприяють духовному зростанню і самовдосконаленню особистості. У житті нечасто трапляються чисті типи переживань, але завжди можна для себе визначити домінують, щось радикально змінити у своєму житті. Людина розлучається з ілюзією «чорного варіанта життя», з утраченими назавжди можливостями, з примарністю соціальних стереотипів.

Як іронічно зауважує Андрій Валентинов (український письменник) чи то Андрій Валентинович Шмалько (вчений-історик, доцент Харківського національного університету), «на жаль, уся наша «шкільна» історія – це один величезний міф. Адже Чапаєв не тонує у річці Урал, Щорс не створював Богунський полк, нещасну дівчину, повішену німцями в селі Петрищево, звали не Зоя Космодем'янська, «Молода гвардія» не була підпільною комсомольською організацією... Інколи, справжня історія часом підносить такі сюрпризи, перед якими блідне будь-яка фантастика». Тому сучасна молодь повинна вчитися більш-менш адекватно сприймати і оцінювати історію.

Андрія Валентинова називають першовідкривачем жанру (а точніше – методу) за назвою «криптоісторія». Термін «криптоісторія» виник нещодавно, його автор – Генрі Лайон Олді (харків'яни Дмитро Громов і Олег Ладиженський). Цей термін означає таємну, приховану від нас історію. Сенса методу полягає в тому, щоб показати, які невідомі нам причини призвели до тих чи інших історичних подій. Криптоісторики не видумують небувале, не говорять про те, що історія пішла інакше, як автори «альтернативної історії». Вони стверджують, що зовнішньо все виглядало ніби так, як ми звикли, але причини та суттєві деталі цього могли бути зовсім іншими, незвичними, несподіваними для нас[8].

Як слушно зазначає Н.Яковенко, «маємо насамперед визначитися із тим, чого ми очікуємо завтра від шкільної історичної освіти, а точніше – від тих маленьких людей, які нині протирають формені штанці на шкільній лаві. Якщо не тільки набити дитячу голову іменами/датами, а й навчити пізнавати світ «через історію», себто показати можливі способи поведінки у складних обставинах, то слід прищепити вміння самотужки розрізняти «правильне» і «неправильне». Що є першим, що другим – проблема вічна, але система орієнтирів нині спрямована на гуманістичні цінності – право індивіда на життя, свободу й незалежне судження (в сьогоднішній, розшматованій політиками України останнє дорого важить). Сучасний світ, як відомо, будується на засадах демократії, а дієва демократія потребує громадян, що свідомо обирають власну позицію й не менш свідомо визнають за опонентом право на те саме. Це означає, що дитину належить змалку при звичайті до думки, що переконання бувають різними і що опоненти «нашої» точки зору теж керуються гідними поваги спонукками – як і ми самі. <...> По-перше, оповідастимемо правду, яку діти можуть зверифіку-

вати із ситуацією довкола себе, а по-друге, привчимо їх до думки, що у боротьбі за певну цінність завжди зіштовхується кілька рацій, і кожна з них вимагатиме розуміння, ба більше – уміння спростувати її не кулаком, а доказами» [9].

Сучасна молодь, на жаль, поступово втрачає імунітет до пропагандистської заангажованості, яка була притаманна українській історіографії радянської доби, і залишки якої можна зустріти ще й дотепер. Тому *кожна молода людина – безстороння правда, що ще донедавна існували дві історіографії України*, попри тематичну несхожість, на свідчення Н.Яковенко, дуже подібні: націоналістична, що проголошувала примат національного над науковим, і марксистсько-ленінська, яка перетворила науковців на бійців ідеологічного фронту. Спільним же було те, що обидві покладали на історика місію вихователя, який творить символи в ім'я найвищої ідеї, забуваючи: для партійного виховання існує пропаганда, тим часом як завдання науки – безстороння правда, яка партійною не буває.

Отже, передачі підлягає не весь історично здобутий досвід взагалі, а лише та його частка, що сприяє розвитку соціально позитивної особистості. Критерієм визначення соціально пріоритетного знання, що передається молоді від старших поколінь, як засвідчив історичний досвід ХХ століття, виступає науковість. Сьогодні вона передбачає визнання усіх історично наявних світоглядних і методологічних позицій вільними, історично необхідними, теоретично рівноцінними, якщо вони стали засобом вирішення фундаментальної наукової проблеми або засобами її обґрунтування. У свою чергу, ефективними понятійно-когнітивними засобами такого переосмислення місця людини в системі нових соціально-економічних відносин є, наприклад, різноманітні обґрунтування концепцій майбутнього, що становлять питому частку історичної свідомості.

Список використаних джерел

1. Аверін М. Школо, не знищуй таланти [Електронний ресурс] / Микола Аверін. – Дзеркало тижня. – 2001. – № 39 (363). – 6-12 жовтня. // Режим доступу до видання : <http://www.dt.ua/3000/3300/32494/>
2. Балакірева О. М. Ціннісні орієнтації молодого покоління // Молодь України у дзеркалі соціології. / Балакірева Ольга Миколаївна, Бондар Тетяна Василівна, Варбан Марина Юріївна, Ганюков Олексій Адікович, Головенько Валерій Антонович ; [Ольга Миколаївна Балакірева (заг.ред.), Олександр Олексійович Яременко (заг.ред.)]. – К. : УІСД, 2001. – 210 с.
3. Khalavka Yurii (Халавка Юрій). Третина українських студентів хоче виїхати за кордон [Електронний ресурс] / 29.01.09. Режим доступу : <http://usw.com.ua/profiles/blogs/tretina-ukrayinskih-studentiv>
4. Бондаренко К. Проект країни [Електронний ресурс] / Кость Бондаренко ; Українська правда. – 01.04.2009. – Режим доступу: <http://t-r.dp.ua/novosti-i-analitika/proekt-krayini.html>
5. Еко У. З приводу західної вищості [Електронний ресурс] / Умберто Еко. – Незалежний культурологічний журнал «І». – 2002. – Число 25. // Режим доступу до видання : <http://www.ji.lviv.ua/n25texts/25-zmist.htm>
6. Махун С. Острозькі діалоги. Трагедія на Волині 1943-1944 рр.: пошук балансу інтересів триває [Електронний ресурс] / Сергій Махун. – День. – 2003. – № 69. – 16 квітня. // Режим доступу до видання : <http://www.day.kiev.ua/18270/>
7. Яковенко Н. Між правдою та славою (не зовсім ювілейні роздуми до ювілею Богдана Хмельницького) // «Сучасність», 1995. – № 11. – С.17.

8. Дубинянська Я. Андрій Валентинов: сюрпризи реальної історії [Електронний ресурс] / Яна Дубинянська. – Дзеркало тижня. – 2002. – № 2 (377). – 19-25 січня. // Режим доступу до видання : <http://www.dt.ua/3000/3680/33495/>

9. Яковенко Н. Лікнеп для професора [Електронний ресурс] / Наталя Яковенко. – Дзеркало тижня. – 2009. – № 8 (736). – 7-13 березня. // Режим доступу до видання : <http://www.dt.ua/3000/3150/65574/>

Вашкевич В.Н. Особенности и приоритеты восприятия истории современной молодежью

Освещается механизм приобретения молодежью опыта, который способствует развитию социально положительной личности. Сделан вывод о том, что критерием определения социально приоритетного знания, которое передается молодежи от старших поколений, выступает научность.

Ключевые слова: историческое сознание, научность, молодежь, личность.

Vashkevych, V.M. Peculiarities and priorities in the contemporary youths' perception of the history

Illuminated is the mechanism through which the youth gains its experiences, and which contributes to development of a socially positive personality. It is inferred that the criterion to determine a priority social knowledge which is transferred from the elder generations to the youth, is of a scientific character.

Key words: a historical consciousness, a scientific character, the youth, a personality.